

Imprimat legal.

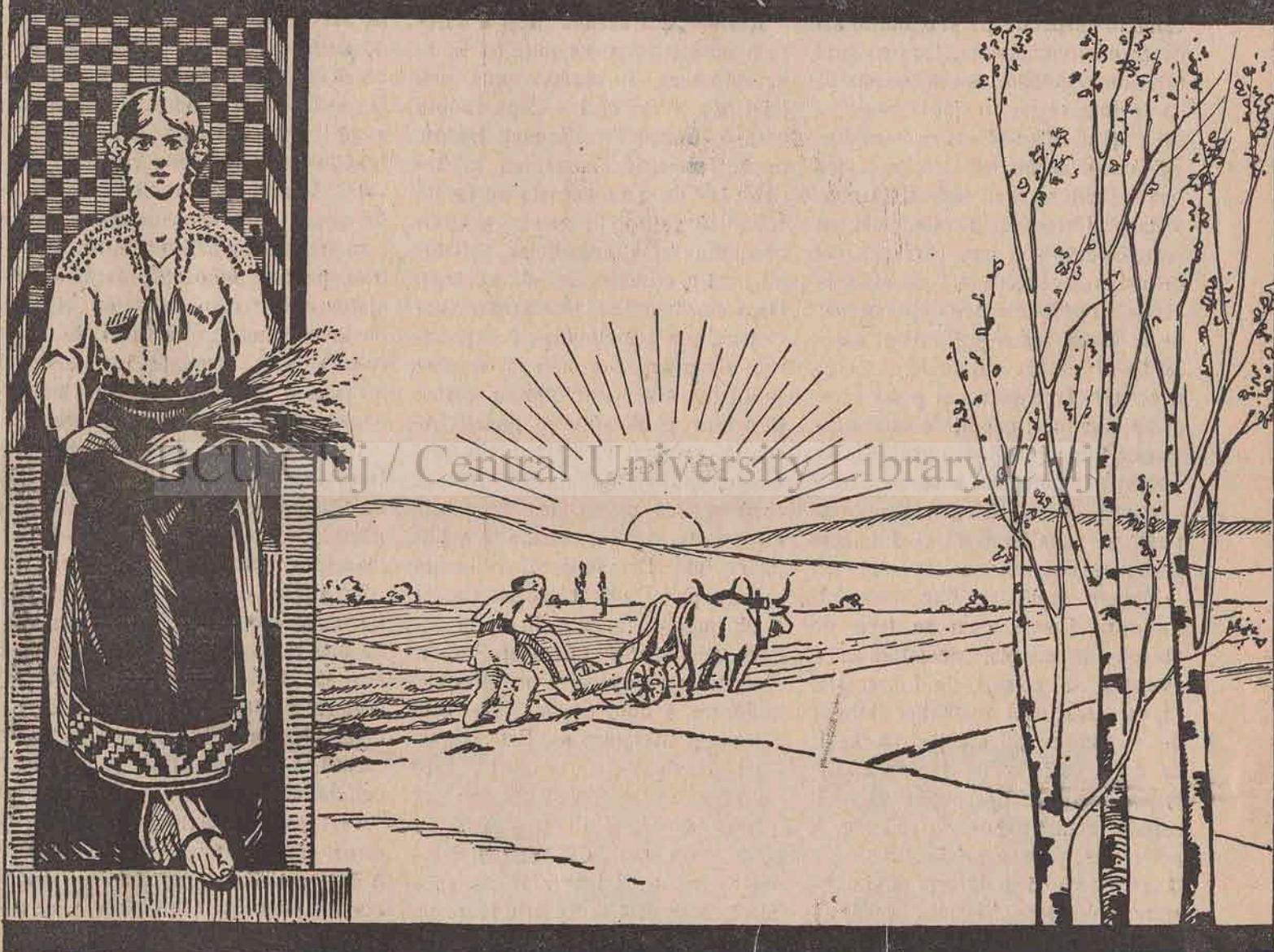
ANUL IX

15 NOEMVRIE 1925

No. 21

REVISTA · ILVSTRATA ·

COSINZEANA

REDACTIA · SI · ADMINISTRATIA
· CLVJ · PIATA · CVZA-VODA · 16

DIRECTOR ȘI REDACTOR: SEBASTIAN BORNEMISA

Prim-colaborator al revistei: Alexandru Hodoș

Abonamentul se plătește înainte. Un an Lei 200-, jumătate de an Lei 100-, un număr Lei 10-.
Pentru instituțiile de stat, particulare și strelinătate Lei 300- pe un an

REVISTA APARE DE DOUA ORI PE LUNA

O CRIMĂ, PE CARE-O APROBĂM...

DE
SEBASTIAN. BORNEMISA

Şeful Serviciului sanitar al județului Cluj, care nu e numai un distins om de specialitate, ci în acelaș vreme și un distins cărturar, — treând în inspecție pe subalternii săi de prin circumscriptii, care nu sunt totdeauna români, — a constatat, că în imensa lor majoritate acești salariați ai statului nostru sunt lipsiți cu desăvârșire de dragostea pentru cultura românească. O constatare dureroasă, firește, mai cu seamă pentru un om, care știe cât de necesar este, ca cei ce vindecă rănilor trupești ale populației românești, să cunoască și limba și aspirațiile și cultura națională. Această necesitate face oarecum parte integrală chiar din condițiile unei asemenea funcțiuni și distinsul nostru medic șef județean a crezut, că e o datorie a sa să examineze puțintel pe subalternii săi și din acest punct de vedere.

Văzând realitatea dureroasă, nu s'a opus, firește, cum se face de obiceiu, la simple constatări, ci a avizat și la măsuri de îndreptare. Li s'a atras deci mediciilor streinii de circumscriptii atenția, că ar fi de dorit, ca în sălile lor de aşteptare să se strecoare și puțin suflet din sufletul nostru național și să se pună pe mescioarele rotunde din ele pe lângă noianul de publicații streine, și subversive adesea, și câte-o plăpândă revistă și gazetă românească, ca să i se imprime acestor birouri de stat măcar prin aceasta caracterul național al funcțiunii.

Ei bine, a fost deajuns, ca această inofensivă și perfect justificată dispoziție să vadă lumina zilei și una dintre cele mai dușmănoase publicații ungurești să năpusă cu o furie atavică asupra prefectului și a serviciului sanitar al județului Cluj, învinovățându-l de un odios atentat la libertatea individuală. Pre-

fectul și șeful serviciului sanitar au săvârșit nici mai mult nici mai puțin, decât o mizerabilă crimă, care trebuie să fie îspășită...

Revista „Cosinzeana“ deși e oarecum amestecată și ea puțintel în această cauză, nu scapă totuș priilejul de a se opri o clipă asupra acestei întâmplări. Și mai înainte de-a-i face orice comentar, mărturisim, că de data aceasta ne facem complicitii autorității de stat și aprobația, din toată adâncimea sufletului nostru, crima, care s'a săvârșit. Da, aprobația măsura prefecturii clujene, de-a le impune funcționariilor de stat minoritari și respect și interes mai mult pentru carte și pentru publicațiile naționale. Această sarcină va trebui să primească și ei vrând nevrând, dacă consimt să reprezinte interesele noastre de stat în ierarhia funcțiunilor lui. Drepturile lor la un salar național, oricât de modest ar fi el, implică în chip firesc și datoria de-a fi protectori și sprijinitori ai celei mai expresive manifestații naționale a unui popor, care este cultura și literatura sa. Este o indicație precisă doar, că acela, care refuză să se apropie de această cultură și să și-o însușiască, nu poate fi un slujitor devotat al datoriei sale, care oricât ar fi de specifică, comportă totuș prin ființă sau interes hotărât și pentru aceste îndeletniciri.

Să-și închipui cineva, pentru a întoarce medalia pe celalalt revers, un caz analog în fericita noastră vecină Ungaria. Să-și închipui un medic de circumscriptie român din vreo plasă de pe pusta Ungariei, care le-ar servi clienților săi unguri numai ziare și reviste românești și i-ar primi cu binețe rostite în limba sa natală. Ar putea oare exista un asemenea medic și numai 24 de

ore în slujba statului maghiar? Ipoteza este prea concludentă, decât să mai înzistăm asupra ei.

Ei bine, dacă bunul simț refuză să pervertească răspunsul, care se dă dela sine într'un caz analog, de ce să se întâmpile la noi altfel? De ani de zile conducerea centrală a țării noastre este sesizată, că funcționarii noștri minoritari nu învață cu nici un chip limba statului și că din pricina aceasta sunt mai adesea un balast pentru slujbele, pe care le ocupă, decât niște ajutoare. Dar cum vreți, ca ei să ne învețe limba, când nici în birouri și nici în viața lor privată nu iau o singură dată în mână o gazetă, sau o revistă românească?

Când e de ales deci între milă și între considerații superioare de stat, noi nu credem, că cineva stă pe gânduri, pe care să aleagă. Vremea indemnurilor și a amenințărilor sterile a trecut, a trebuit să treacă, și pentru prestigiul nostru nu ne mai rămâne decât un singur lucru de făcut: deparazitarea fără cruce a oficiilor de stat de către toate elementele, care nu se pot identifica cu aspirațiile noastre de cultură națională.

Prefectura județului Cluj a încercat încă odată o cale de mijloc. A încercat să introducă în sufletele acestor elemente dragostea pentru această cultură cu mijloace plăpânde, civilizate. Pentru ele însă acest avertisment ușor are semnificația unei crime. Noi, repetăm, aprobația crima din toată inima noastră și cerem să se desăvârșească, fără a mai avea reticențe și mai cu seamă teamă, nici de strigătul agitatorilor de profesie și nici de amenințările lor.

Vrem funcționari români cu dragoste pentru cultura noastră și nu adversari obraznici ai ei.

REGELE AUTOMOBILELOR: H. FORD

Omul care astăzi stăpânește atâtă avere ca și Croesus din vechime, și al cărui nume a ajuns unul dintre cele mai populare în toate colțurile lumii, americanul *Henry Ford*, „regele automobilelor“ a pornit la drum ca un simplu mecanic.

In lungul șir al sbuciumărilor și al frământatelor sale avânturi, se închide ca într'un potir de floare rară, taina atât de nepătrunsă pentru oamenii simpli, taina reușitei. Pornit cu modeste capitaluri dar hrăniti din plin de avânturile și năzuințele unui nesecat geniu industrial și spirit distins de conducere, cu un bagaj greu de visuri spre realizări practice, Henry Ford a făcut un drum lung în vreme scurtă, drumul stăruinței într'o idee pentru realizarea căreia a muncit neconțenit. Astăzi când drumul acesta e aproape la capăt și când bucuriile izbânzii se aşază peste ostenelile îndurate, bogătașul american poate privi cu profundă mulțumire sufletească la realizările sale de până acum precum și la uriașele sale averi. Povestea lui Henry Ford, care cu toată simplitatea ei închide în ea unul dintre cele mai frumoase îmnutri vii ale muncii, e lungă, și depănarea ei nu se poate face într'un scurt articol. Totuși din febrila și uriașa activitate a întreprinderilor sale, vom spicui câteva date și pentru cetitorii noștri.

Omul Henry Ford, care în deobște este numit „regele automobilelor“, pentru că a reușit din fabricile sale să dea anual un număr de peste 2.000.000 de mașini, cari cu o desfacere sigură se răspândesc pe toată suprafața globului, nu este numai regele automobilelor. El este regele unui lung șir de întreprinderi industriale dela fabrici de tractoare mașini de povară și mașini agricole, până la aeroplane. Vaste teritorii și cartiere întregi de orașe sunt populate numai și numai cu uzi-

nele și locuințele lucrătorilor lui H. Ford.

O mare rețea de căi de comunicație cu trenuri, vapoare pe lacuri, canale și mări, se îngrijește de căt mai largă și repedea răspândire și transportare a mărfurilor. Sute de fabrici lucrează ziua și noaptea, cu zeci și zeci de mii de muncitori bipe plătiți. Cazanele uriașe îngheț sute de mii vagoane de cărbuni și lemn. În acest scop Compania Ford și-a cumpărat mine de cărbuni și păduri uriașe, pe cari le exploatează singură și astfel, ea își are toate materialele brute ale ei proprii din ale ei, fără să le cumpere de pe piață. Sute de mii de slujbași muncesc în birouri sau supraveghiază în fabrici. Uzinele electrice cari produc cel mai ieftin curent electric, sunt tot ale companiei „Ford.“ De la orice mașină, fiecare piesă după acelaș tip, se fabrică în ateliere și fabrici deosebite, iar montarea se face numai înaintea vânzării. Pe lângă fătată această activitate febrilă nu se uită nici propaganda. Toate mișcările ce se fac la fabrică sunt fotografiate pentru cinematog-

raf și sunt rulate la case de studii și la teatre. Peste toată această uriașă rețea de muncă, domnește și supraveghiază calm și olimpic spiritul lui Ford. Si ca o vizibilă rămășiță din întâia lui meserie, (a fost și ceasornicar) toată această imensă organizație o conduce în ritm măsurat, cu aceeași regularitate matematică cu care merge un orologiu perfect. Acum după ce cu popularizarea extraordinară a automobilelor a revoluționat în sens practic întreagă lumea, pe bogătașul „rege“ l-au prins și gusturi poetice. Vrând să arete lumii aspectul patriarhal al călătoriilor de înaintea popularizării automobilelor, a cumpărat câteva hanuri vechi pe cari vrea să le refacă așa, cum erau pe vremea când se călătorea cu căruța poștei, sau călare. Fotografia noastră îl arată în față vetrii îmbujorate a unui astfel de han. Senin și calm, omul care vumai prin muncă și stăruință a străbătut un drum lung, cu suflet mulțumit își satisfacă acum și capricile poetice pe cari până acum le-a înăbușit adânc în inimă.

Bogătașul Henry Ford, la gura sobei, într'un han dintre cele pe cari vrea să le refacă în stilul patriarhal.

GROPARUL*

de SEPTIMIU POPA

Așa fac acum : arunc o privire rece,
îndiferentă femeilor, cari își smulg
părul bocindu-se la marginea gropii.
Vaietele și lacrimile lor nu mă mișcă,
nici nu vârs vreo lacrimă. Simțul
acesta s'a tocit cu totul în mine.
Prea mulți oameni am îngropat de
când sunt popă. Și apoi, uneori cam
invidiez pe cel mort, iar învidia
scoate lacrimi numai din ochii fe-
meilor.

Uneori îmi vine chiar să zâm-
besc, mai ales când nevasta celui
răposat vrea să se arunce în groapă,
pe urma sicriului, iar cățiva băr-
bați se reped, o prind cu putere și
o rețin. În vreme ce nevasta se
sbate în brațele lor și zbiară, mi
întreb :

— Oare, dacă ar lăsa-o pe femeia
aceasta de capul ei și ar asvârli într'a-
devăr în groapă ?

Dar când arunc cea dintâi lopată
de tărână în groapă, oftez și eu și
șuier între dinți :

— Ehei, lume, lume, se vede că
murit badea Petre :

Apoi „Veșnica lui Pomenire,” —
zece lei și celelalte. Așa fac de doi
ani de zile, de când l-am îngropat
pe badea Petre. Atunci, în vreme ce
îi coborau sicriul în groapă, oame-
ni clăteau cu capetele și făceau :

— Sărace bade Petre ! Multe gropi
ai săpat, acu și-o săpară și ţie !
Iar eu privind fundul gropii :

— Ehei, lume, lume, se vede că
murit badea Petre !

* * *

Gropile lui badea Petre erau fă-
cute pe „paragraf”, Zicea :

— Destul de urâtă-i viața unor
oameni, fie-le măcar groapa fru-
moasă !

Iar când muria vre-un bogataș :

— Frumoasă i-a fost viața, fie-i
frumoasă și groapa, că dincolo... nu
știu ce-o mai fi !

Oamenii statului ziceau adeseori:

— Până-i bidea Petre gropar,
de-a dragul să moară omul !

Făcea gropile pentru șease lei și
de mâncare. Cine-va îl sfătuise să
ridice prețul.

— La ce bun ? ii replica badea
Petre. Prea aş îmbogăți pe cărciu-
mar.

Avea dreptate. După fiecare prohod,
dacă treceam prin dreptul cărclumei,
îi auziam glasul trăgănat :

Ehei, lume, lume,
Cum și-aș pune nume,
Că ești ticăloasă
Și nenorocoasă !

Odată, l'am înfruntat.

— Lasă, părinte, — îmi răs-
punse, — nu te supără. Dumneata
ai cântat de ajuns pentru cei zece
lei ai dumnitale, să cânt și eu pen-
tru cei șease ai mei !

Așa l-am pomenit, gropar, când
am venit în Săcături, dar n'am prea
dat multă importanță gropilor lui.
După vre-o patru luni m'au chemat
să îngrop pe un om în satul vecin.
Groapa era prea strâmtă și a tre-
buit să aşteptăm cu așezarea sicriu-
lui până s'o lărgescă, în vreme ce
cățiva oameni cățiau cu capetele și
ziceau :

— Gropi ca badea Petre dela Să-
cături nu mai face nimeni.

La cel mai apropiat prohod m'am
convins că aveau dreptate. Gropile
lui badea Petre, erau cu adevărat
gropi „artistice”.

— Le sap din tot sufletul meu, —
îmi zise odată. Patruzeci și nouă
încă, și-apoi, — sape-mi și mie al-
tul !

— De ce-o spui asta, bade Petre ?

— De ce-o spun ? Știi dta, pă-
rinte, că o sută de gropi fac cât
patru-zeci de leturghii, va să zică
un „sărindar” plătit ?

— Știi ! — i-am răspuns, măcar
că nu știam.

— Ei bine, optsute cincizeci și

una de gropi am săpat până acum
De-o fi să plinesc până la nouă
sute, am nouă sărindare plătite,
pentru toate cele nouă cete înge-
rești !

Converbirea aceasta a avut loc
în cimitir. Cum priveam mulțimea
de morți ce era înaintea noastră, mă
prinse de-o dată de mâneca
anteriului.

— Vino părinte, să-ți arăt cea
dintâi groapă ce-am săpat-o !

M'a dus la umbra unui cireș, la
un mormânt ce părea proaspăt.

— Vezi acest mormânt ? E de
patru-zeci și trei de ani... În locul
gol de lângă mormânt se va face o
groapă. Dar... n'o să fac eu... Apoi...
se vor învechi încurând amândouă...
Numai cireșul și va scutura frun-
zele de-asupra lor. Eu l'am sădit...

A fost nevasta mea. Am trăit împreună
un an și două luni și am
murit în durerile noșterii. Era altă lume
pe-atunci. Când îi muria omului fe-
meia, îi muria jumătate din suflet. Vezi
jumătatea sufletului meu și aici în mor-
mântul acesta. Priveam cele două si-
crie întinse în mijlocul casei, al ei și al
copilașului abia botezat și... părea
că-mi simt înima strânsă ca în clește.
Era să mă spânzur. Am ieșit din
casă și am dus în neștișe către ci-
mitir. Groparul tocmai le săpa groapa.

— Măi omule, — am zis gropar-
ului, dar astă-i groapă ? L-am smuls
târnăcopul din mână și m'am apu-
cat să sap eu. Și pământul care-l
aruncam din groapă era fiământat
cu lacrimile mele.

Când au îngropat-o, auziam șoap-
tele oamenilor, ba chiar și pe fie-
iertat părintele Ilisie (că eu i-am
săpat și groapa lui) :

— Ce groapă minunată ! Așa gropi
nu s'au mai pomenit !

De aci încolo mă chemau la toți
morții și când aduceau sicriul
la groapă, mi se bucura sufletul,
auzind pe oameni :

* Din volumul ce va apărea în curând,

— O, ce mai minunătie de groapă! Eu n'am mai simțit nici o jale după morți, ba, Doamne iartă-mă, mă bucuram în totdeauna și îmzicem :

— Dacă murit Ilincă mea, de ce să nu moară lumea toată?

Abia după ce îngropau pe mort o luam către cărciumă și... îmi începeam și eu bocetul :

Ehei, lume, lume,
Cum ți-aș pune nume,
Că ești ticăloasă,
Să nenorocoasă!

Iar când se isprăvia băutura, răcneam odată din toate puterile :

— O, lume, lume,
De ce nu te-aprini odată?

Pricepeam acum, de ce câte-odată îl vedeam în cimitir, chiar și când nu făcea gropi. L'am întrebat iar :

— Bade Petre, d-ta n'ai moie?

— Am părinte, cești trei coți de pământ, lângă mormântul Ilincăi... Odată... la cinci ani după moartea ei..., era a'ajung și eu la zece pogoane de pământ, dar m'a scăpat domnul Laios de ele...

— Cine-i domnul Laios?

— Haida numai!

M'a prins iar de mâncă și m'a dus la un mormânt îngrădit și cu cruce de marmoră.

— Aicea-i! Eu i-am săpat și groapa lui!

Căteva clipe am stat fără să vorbim: eu citeam inscripția de pe cruce, iar el își umplu luleaua, o aprinse, slobozi două fumuri și continuă :

— Eram într'al cincilea an de văduvie, când mi-au murit și părinții, amândoi într'un an. A rămas o moșioară frumoasă pe urma lor, dar a trebuit s'o împart cu sorămea. Ea era măritată, cu cinci copii și bărbatu-său stăruia mult să-i vând și partea mea. L-am vândut-o dar banii nu i-am băut, vede-mă Dumnezeu, nu i-am băut! L-am aşezat pe fundul lăzii și o jumătate de an nu m'am atins de ei. Dar atunci s'a dus dascălul Irimie dela noi, îl mutară la o școală dela oraș că era dascăl vestit. El avea o moșioară de zece pogoane, lipită de

Frumoasa Contesă de Seafield care se zice că este logodnică prințului Nicolae al României și care în urma morții tatălui ei a moștenit o avere de peste 30,000,000 dolari.

moia lui domnul Laios, pământ bun. Lucram și eu două pogoane din ele pe dijmă. Când la culesul porumului, venise să-si ia partea, mi-a spus că vrea să-si vândă moia.

— Și câți bani ai cere pe ea?

— L'am întrebat așa ca într'o doară.

Mi-a spus și... vorba vorbă aduce. Ne-am pus pe târguite. El mai lăsa, eu mai puneam și tot așa și iar așa, dar n'am putut să ajungem la învoială. Pe lângă sumulița ce-o aveam mi-ar mai fi trebuit încă două sute bune.

— M'oi mai socot... — i-am zis însfărtit — și dacă fi s'o cumpăr, în săptămâna viitoare viu la d-ta la oraș, să facem contractul.

Să știi d-ta, cât am cumpănat eu treaba asta! Z'ua n'aveam odihnă, noaptea n'aveam somn. Oamenii mă desmântau, care de care. După trei zile aproape, m'am hotărât să n'o mai cumpăr. Atunci mi-a scos naiba în cale pe domnul Laios. L-am spus și lui cum stă târgul, și l'am întrebat:

— Spune-mi, domnule, n'o fi prea scumpă?

Domnul Laios tuși odată și îmi răspunse zâmbind:

— Nu, Petre, nu-i scumpă, iți spun eu. Cumpă-o repede, să nu te ia altul pe dinainte!

Acum m'am hotărât. Aveam un prieten bun în sat și mi-a împrumutat două sute. Iar a două zile dimineață, am pornit la drum, către oraș. În crucea amiezii am ajuns în capul orașului. În dreptul văii, pe cine crezi c'am întâlnit? Pe domnul Laios, care venia dela oraș în trăsură cu patru cai. L-am dat bună ziua și am luat-o ată către dascăl.

Pe dascăl l'am aflat numărând bani.

— Ce mai nou pe la Săcătură, Petre? — mă întrebă după ce mă potii să sed pe un scaun.

I-am spus c'am venit să facem contractul.

El mă privi mirat.

— Ce contract? Doar am vândut moia... — Cui?

— Lui domnul Laios. A fost azi la mine și am făcut contractul. A zis că nu te ții de târg...

Nu-mi credeam urechilor. Părea că se învârte lumea cu mine. Fără să zic o vorbă, am întors dasealului spatele și am pornit spre casă. Ajuns în sat, m'am dus la cărciumă. De-aci în colo, în toate zilele deschideam ușa cărciumii. În vreme de patru săptămâni s'au topit toți banii, până într'o groșiță. Priveam trist fundul lăzii și așa-mi venea să merg la domnul Laios să-l iau de gât. Dar m'am dus la mormântul Ilincăi.

— Om nebun, — mi-am zis, după ce mi-am vărsat toate lacrimile. Moie îți trebuie fie?

Așa-l părinte! Lângă moie ar fi trebuit în curând și o femeie și atunci ce s'ar fi ales de mormântul Ilincăi? Știi, două femei deodată, nu pot să încapă în inima omului.

Când a murit domnul Laios, i-am săpato o groapă frumoasă, cu conțignație. Iar când popa Ilisie la prohod spunea: „Fie-i țărâna ușoară”,

abia-mi puteam stăpâni râsul; în ţărâna mormântului am mestecat un săculeț de pământ din cele zece pogoane. Dar au trecut toate, ier-te-l bunul Dumnezeu, că eu l-am iertat de mult! Încă patru-zeci și nouă de gropi și apoi...

*

Dar n'a mai ajuns decât treizeci și patru... Intr'o seară, m'au chemat să-l spovedesc și să-i dau grijania.

— Mă duc, părinte — îmi zicea cu glas stins, — și nu mi-am împlinit sărindarele. Încă cincisprezece gropi...

— Nu te supăra, bade Petre, — i-am zis, — o să scapi din boală... Și chiar dac'o fi să mori, cele cincisprezece gropi le potolește mila lui Dumnezeu. Ce-s cinsprezece gropi înaintea lui?

El suspina însă mereu. I-am făgăduit pe urmă, că o să potolesc eu lipsa, o să fac șase liturghii (cătătea se nimerește cu cincisprezece gropi) și-atunci s'a mai liniștit.

La despărțire mi-a strâns mâna cu putere:

Rămas bun părinte! O să mai îngropi mulți morți, până-te-or îngropa și pe d-ta, ca și pe mine, căsa-i soarta omului, popă ori gropar, tot atât. Dar când vei zice „Vecinica lui pomenire”... o să te uiți în fundul gropii și par că te văd cum o să dai din cap și o să șueri printre dinți:

— Ehei, lume lume, se vede că murit badea Petre!

* * *

L'a petrecut tot satul și l-am îngropat lângă mormântul Ilincăi. Două morminte proaspete încă, dar se vor învechi în curând. Poate ar trebui să le înnoesc eu câte odată, dar n'am vreme.

Dar când îngrop vre-un om, după ce așeză sicriul în groapă, când arunc cea dintâi lopată de țărâna, mă uit în fundul gropii, oftez una și murmur că într-dinți:

— Ehei, lume, lume, se vede că murit badea Petre!

Si atât.

DRAGOSTE, ORI FOC!

de AUREL LOCUSTEANU

După ce-și adormiseră foamea de lupi, pricinuită de-un urcuș aşa de lung și de greu, grupul escursio-niștilor se rupsese în două. Duduiele și duducretele trecuseră peste creasta muntelui, la isvorul „cu apă reșe, cum nu-i în tăt ținutu' aista”, cum îl lauda Moș Ilie, căluza; acum li se auzeau râsetele, ca niște cascade de grindină în geamuri. Cealaltă tabără, bărbații, se aciuiașe sub umbra nepătată a unui buchet de brazi, unde trântiți lenevos într'o râna, se ncinseră la taifas. Numai Moș Ilie, cu capu-i argintiu descooperit, stătea rezemat de cărucioară, și privea tăcut la călușu-i murg, care ronțăia de zor niște otavă. Căruța, calul, omul, această trinitate, păreau în creștetul munte-lui o jucărie cocoțată de niște copii în vârful unei grămezi de nisip...
...la nu ne mai legă la gard, bădie Ghiorgiță; adică vrei să zici că Dta n'ai avut nici-o dragoste?! se scoală'n picioare Vasilică Ros-

marin, proaspăt absolvent de liceu.

Gheorghe Dumitrașcu — cel în chestie — să tot fi avut la treizeci de ani. Inalt, uscățiv, fața lui bron-zată transpira un aer de seriozitate prea matură. În satul în care dăscălia de-aproape nouă ani, nu mai era nimeni care să-l credă în stare să mai învoie o căsnicie. Fata Popii Irimia și cea a răzăsului Neculai Budac, se încreșteră de-abinele dela coada ochilor, tot trăgându-i nădejdea.

— Ba ferească Dumnezeul — răspunde învățătorul; — fiindcă și eu socot că nu-i pe lume om, care să nu fi iubit odată barem în viață. Numai că cele ce aud din gura voastră, mi se par curate basme și năsdrăvăni... S'o fi stricat ea lumea după răsboi, nu zic; dar mie unuia nu-mi vine să cred că fie tocmai-toacă așa de reală...

— Eèè, da nu ne mai lua acum cu vorba! — îi taie scurt apa Rosmarin, — s'auzim ce-i cu dragosteal

— Apoi să vedetă... începe Dumitrașcu molcom. Era la noi o fetișcană, frumoasă... de nu-i afiai păreche în șapte sate. Tată-său, Tache al lui Vasile, gospodar vestit și om cu multă vază. Și-avea niște ochi Lenuja, căci aşa o chema, și-un păr... ca smoala; și-un trup... ca un luger de trandafir.

Când s'a petrecut întâmplarea ce să povestesc, fata n'avea mai mult de șaptesprezece ani. Eu, mi se pare, trecusem atunci în clasa cincea la normală. Veniseam acasă de vacanță mare. De mult pușesem eu ochii pe ea, dar, nu știu cum, privirile chiorășe ale unui frate al ei mai mare, — cam națărău — par că mi tălau tot curajul... și rămâneam cu ghesul înimii. Numai când o vedeam Dumineca jucând cu aișii'n horă, par că mă 'nțepă ceva în suflet; și-atunci îmi simțiam săngele svâr-nind în tâmpă. Mă pomeneam cu

CÂNTAREA DURERII

*Dureri adânci, dureri ce ne săpați
Pe trupuri râni și'n suflete vâltori,
Voi faceți din învinși, învingători
Și înfrâțiți pe sclavi și pe 'mpărați...*

*Și visători și păcătoși și răti
Ca niște osândiți călătorim
Pe drumu'n care n'am fi vrut să fim,
Gemând sub pumnii grei de plumb
[ai tăi.*

*Din suflete ca din fântâni adânci
Tu smulgi nemuritoarele cântări,
Și-așa svârligli de viață printre stânci
Noi ne târâm cu ochil duși în zări.*

*Din țipetele care ne orbesc
Din lutul ce pe toți ne-a sărutat,
Cu rana ce pe toți ne înfrâtește
Din mii de piepturi către tine crește
Un imn Dumnezeesc!*

CONST. GORAN

obrajii arzând, cu pumnii strânși și plecam acasă. „Să fie dragoste, oare?... mă întrebam eu.

Intr-o zi afiai că-i veniseră fetei peștori. Mi s'a pus un nod în gât și-o ceață pe ochi; mi-am dat seama că o iubeam. Era prima mea iubie.

De vorbit cu ea, îmi era cu neputință: peste săptămână, treburi; iar sărbătoarea, frate-său, — nărodul. — care n'o slăbia din ochi. Și astfel, îmi chinuam mintea, cum să fac... când gândul mi se opri la Ioana, vecina noastră. Copilărisem împreună. Erau de aceeași vârstă și pedeasupra, și fină Lenuței. Numai ea, deci, putea să pună la cale și să-mi înlesnască o întâlnire.

Așa dar mă spovedii Ioanei și-o rugai să tălmăcească nașii-si simțimintele mele.

— Vezi, dumneata, totu'-ar merge bine, — îmi răspunse ea, dând neîncrăzoare din cap; — cu nașa Lenuță s'ar face repede, mai ales că, din câte am înțeles-o eu..., și dumneata îl ești drag... Numai de n'ar fi nebunul săta de naș Tudorică... Doamne apără și păzește!... Și Ioana își face cruce și scuipă. — O omoară, de-o prinde-o cu dumneata...

Acum, vorbisem noi, chipurile, de vre-o trei ori, — urmează învățătorul; — în două rânduri acasă la Ioana, și-odată la ciubotarul satului, când am pus la cale ultima întâlnire; se apropia sfârșitul vacanței și trebuia să plec.

Vecina pregătise totul, până în amănumit: nașă-sa Lenuță să mă aștepte într-o seară în grădină, iar eu, pentru a mă simți și mai în siguranță, rugasem pe-un văr al meu, Angheluț, — flăcău spătos și cu 'ndrăsneală, — să măntovărășescă în expediția mea amoroasă; aveam, la nevoie, ajutor contra „nebunului”...

Mă culcasem, ca de obicei, în foisor; dar mai de vreme. Lucrul dete de bănuit mamei, căci alte dăți, — până să măndur să vin dela poartă, unde ședeam seara de vorbă cu flăcăii de seama mea, — mă striga de câte două-trei ori. De aceia ieșise din casă la fiecare ceas, să

vadă dacă dorm. Se apropia de pat și prefăcându-se că mă acopere, trăgea cu urechea... La rându-mi, mă prefăceam și eu că dorm dus... Apoi, ultima dată, când m'a auzit chiar sforăind, a plecat liniștită și întrând în casă, a răsucit de două ori cheia în ușă...

Cum am auzit zăvorul, am și sărit din pat: aşa cum eram, în cămasă. Mi-am strâns numai mijlocul în curea, mi-am tras repede ghetele și cu haina pe mână, am ieșit tiptil...

Era târziu; poate trecuse de campană nopții. O noapte fermecătoare de August. Luna plină lumina ca ziua. Liniște de-în auzială răsuflarea.

Am apucat-o pe linia satului. Casele adormite, păreau de o parte și de alta, niște jucării părăsite de copii. Angheluț mă aștepta în poartă.

Tot șoșotind amândoi planul, ne-am pomenit ajunși în grădina unde aveam să simt cel mai dulci fiori. Ne-am dat după un pom, apoi am tras cu urechea câteva clipe... Am făcut un semn lui Angheluț, el a rămas lipit ca o broască de tulipina mărului, iar eu m'am strecurat ca o umbră până sub fereastră.

Inima îmi svâcnea; simțeam în vine o arsură. Geamurile luciau ca ghiață în razele lunei. Un chip ca de var stătea nemîșcat în pervazul ferestrii. Doi ochi, străpungând ca două vârfuri negre desulită luciu sticlei,

m'au privit o clipă... Apoi chipul s'a făcut nevăzut. Peste puțin am auzit o ușă scărțâind și iubită a apărut. Mi-a

prins repe de mâna și m'a tras pe după colț, la umbra zidului. Inima mi-se sbă-

tea înainte, ca o pasăre când cade în laț. Tremuram...

Un timp, n'am spus nici-unul nimic. Apoi ne-am aşezat jos, sub un gutui. Î-am înlăntuit trupul fraged într-o îmbrățișare pătimășe și gura mea s'a lipit pe a ei într-o sărutare nesățioasă.

Cât să fi stat așa, unul în brațele altuia și cu buzele lipite, nu știi. Când ne-am deșteptat însă din beția asta, luna era sus; ajunsese în dreptul nostru, învăluindu-ne în păienjenișul razelor ei de argint. Frunzele gutuiului tremurau în adierea zefirului și murmurul lor, unit cu al celor de salcâmi, îngânau o simfonie duioasă... simfonia iubirei mele dintâi.

Capul iubitei se odihnia în mâinile-mi fierbinți și ochii ei, pierduți în pusderia de stele, scânteau de fericire, ca o înrourare de lacrimi...

— Te iu-besc, Gheor-ghă!... mi-a șoptit ea, apăsând pe fiecare silabă și întinzând-și din nou buzele...

Un fluerat ascuțit din deget, apoi un chip haiducesc sparg deodată zăbranicul tăcerii și-n pacea nopții plină de vrajă ecoul pădurei de Salcâmi din dosul casei repetă:

„Phiūū... phiūū...; noa Ciobanu; noa Suveica!... Și căinii strigați începură să latre: întâi departe, pe urmă mai aproape, tot mai aproape.

Din minunile orlen-tului. Fotografia arată un joc infiorător și periculos. Dansatoarea turcă în mijlocul unui dans mistic, în tovărășia a lor doi șerpi veninoși, execută mișcările ei grațioase, liniștită și zimbitoare. Trupul încolăcit de inelele lucii de șerpi veninoși, se mișcă fără urma vre-unui fior de groază. Tovărășia aceasta interesantă, e o scenă din viața atât de ciudatului orient.

**URMEAZĂ-ȚI
SBORUL, TE AVÂNTĂ*)**

Lui Mihail Dragomirescu

*Pe-o mare 'ntinsă de abise,
Cu aripi negre-abia deschise,
Plutește-o pasăre-ostenită
Si tipă jalnic, — e rănită.*

*Plutește 'ntr'una peste valuri
Căci vrea s'ajungă drept la maluri,
Să 'ntindă aripa rănită,
Să-adioarmă dusă, — e-obosită.*

*Dar malu-aleargă, tot aleargă,
Si zarea 'ncepe să se șteargă...
Din cer se-aud atuncia glasuri,
Un cor de ingeri care cântă:*

*„Grăbește-ți sborul, te avântă,
Mai e puțin și treci de ape
Si malurile sunt aproape“.*

*E prea-târziu, nici o scăpare
De-acum, de-acum ea nu mai are,
Abia mai bate din aripă
Alene clipă după clipă,
Si corul îngerilor cântă:
„Grăbește-ți sborul, te avântă,
Mai e puțin și treci de ape
Si malurile sunt aproape“.*

*Dar valurile-acum o poartă
Ușor, încet, ca pe o moartă
Si împreună o desmiardă
Prelung, duios, ca să n'o piardă...*

*Si-o duc departe, peste ape,
Si fărmul iată-l, e aproape...
Si corul îngerilor cântă:
„Urmează-ți sborul, te avântă...“*

AL. T. STAMATIAD

*) Din volumul de „Poezii“ apărut de curând.

— S'a 'ntors nebunul din sat! — svâcnește Lenuța din brațele mele. Si săriind în picioare, se lipește de zid. „Fug!“ — imi șoptește ea poruncitor. apoi dispără ca o nălucă pe scări.

— Hai-di, hai-di!... strigă înăbușit și desnađăduit Angheluț la mine; și cât ai zice „mei“ și sărișe gardul.

Fără să-mi dau seama, m'am repetit și eu pe urmele lui. Dar când am pus piciorul pe lanțul ulucii și volam să mă asvârl, am auzit la spate o înjurătură și câteva hămăituri. Ceva mă țintuia pe loc. O umbră deșirată alergă cât putea spre mine. Câinele își infipse dinții în poala cămășii și trăgea... trăgea de zor în jos, mărăind și scuturând din cap.

Un lac de sudoare îmi scăldase tot corpul. Strigoul era acum la doi pași de mine. Am făcut sfotarea supremă, câinele a rămas cu un petec în gură și când am atins dincolo de gard pământul, căzând în patru labe, am auzit un vâjăit, am simțit un vânt: o lovitură setoasă de par, rețezase un capăt de ulucă.

— Nu-mi mai scapi tu din ghiare nici mort!... — scrâșnește nebunul călare pe gard.

N'am mai auzit, n'am mai văzut nimic... Mi-aduc aminte numai că m'am ridicat și-am rupt-o la fugă, fără să-mi dau seama încotro... Deodată, când să sar un sănt, m'am trezit încurcat din nou în niște mladă de sălcâm. Mă luptam din puteri să mă desfac. Ghimpii îmi săngerau față și trupul și-l auziam sfâșindu-mi cămașa... Apoi,

Dzeu știe cum și când, am scăpat. Nărodul îmi pierduse urma.

Tot ocolind grădinile, am văzut că ieșisem în capul satului. M'am oprit o clipă și m'am aşezat pe buza unui sănt, ca să-mi vin în fire. Câinii, unii urlau, alții hămăiau, dar aşa de îndărjiți, de par că dăduse lupul în ei.

Un timp de liniște.

„Huu... na Suveica... na... răsunau lugubru strigătele nebunului. M'am sculat și am plecat.

Când am ajuns acasă, cântau cocoșii de ziua...

Hei, dragoste, ori foc?... — rămâne pe gânduri învățătorul.

Ce-am pățit apoi cu mama, când m'a văzut tot numai o zgârietură și cu cămașa ferfeliță, nu vă mai spun. Atâtă știu, că de-atunci m'am vindecat pentru totdeauna de dragoste!... — sfârșește, cu obrajii rumeni de amintire, Gheorghe Dumitrașcu,

— Bravo, Gheorghită; vasăzică de știa mi-ai fost!... — isbucnesc în hohote toți cei cari până aci ascultaseră duși pe gânduri.

Și soarele arunca priviri melanconice dinspre Apus...

Viața „toreadorilor“ de multe ori are desnodăminte tragice. În luptele inegale cu taurii insălbătați, o mișcare râu făcută sau o lovitură greșită poate deveni fatală și atunci toreadorul sfârșește sfâșiat de coarnele taurilor, în urletele mulțimii agitate. Chipul nostru arată chiar momentul când taurul rănit își ridică victimă în coarne, cu un muget sălbatic.

Ştiinţă popularizată

Zâna băilor

de prof. univ. AUGUSTIN MAIOR

Acum, că mulți cetitori ai revistei noastre s-au întors de la băi, și s-au întors vindecăți — în mare parte — de multe boli și infirmități, acum zic, ar fi să ne dăm puțin seamă de *zâna* aceea, binefăcătoare, cum o numeau bătrâni, de *zâna băilor*, care acolo la băi face minuni cu oamenii bolnavi.

Zic că *zâna băilor*, numai acolo la băi face minuni și vindecă pe bolnavi; este doar un fapt destul de bine cunoscut, apa minerală adusă dela isvor și ținută acasă în sticle, într'un timp relativ destul de scurt își pierde cu totul efectul vindecător și rămâne pur și simplu o apă într-adevăr minerală, și numai minerală.

Pe la jumătatea secolului trecut trăia în vechiul oraș universitar german, la Giessen un renumit chimist și profesor universitar, cu numele *Leibig*.

Acest *Liebig* a fost unul dintre cei mai mari chimici ai timpului său. Dar și el s'a îmbolnăvit odată, și bolnav cum era, s'a dus la băile din *Nauheim*, să-și caute de sănătate. Si s'a întâlnită chimistul nostru. Si acest mare chimist, acest *Liebig* încă pe la jumătatea secolului trecut, își da seama de faptul că numai compoziția *chimico-mineralogică* a băilor nu era deajuns pentru a fi explica întru toate, efectul vindecător al apelor minerale, și încă acolo la isvor, unde aceste ape dau de lumina zilei. Si cum poporul credea și crede încă astăzi în „*Zâna*”, și *Liebig* a lăsat soluțiunea acestei enigme viitorului, îndestulindu-se a constata în mod poetic, — lăsând să se întrevadă neputința științei de atunci, — că acolo la isvor, sunt zâne care vindecă bolile.

Între timp însă știința face mari

progrese, și iată că la finea secolului trecut în mod imposant se desfășoară înaintea ochilor noștrii un nou studiu „*Radiologia*”. Știința radiului și aplicațiilor lui.

Stim bine cu toții că radiul este o substanță ce emite în continuu raze, emîndând aceste raze, substanță de origină, radiul, se modifică, se schimbă. S'aflat între timp și alte substanțe care au înșuirea de a emite și raze care conțin radiu.

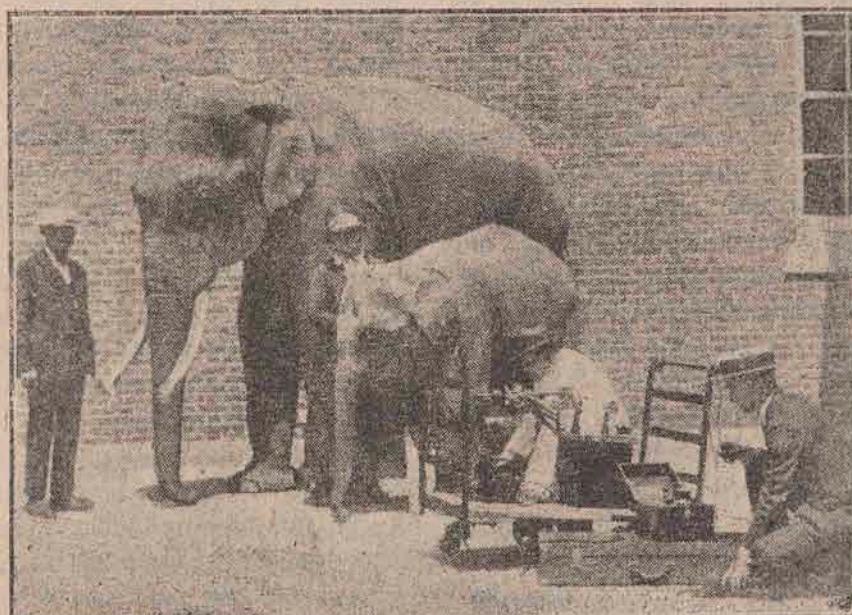
Aceste substanțe se numesc substanțe *radioactive*.

Razele ce emană din substanțele radioactive au și o influență fizologică, au și influență binefăcătoare în cazul mai multor boli. Natural că dosarea acestor substanțe și aplicarea ca mijloc de tămaudire,

este și rămâne la discreția medicului. Iar știința de astăzi a notat foarte multe cazuri mortale, provenite din abuzuri cu radioactivitatea.

Savantii au început însă a cerca după efecte radioactive în toate locurile, și așa au aflat că și o mulțime de ape minerale sunt radioactive un timp oarecare, zic: un timp oarecare fiindcă apa minerală luată din isvor, dacă stă mai mult timp își pierde complet radioactivitatea.

Medicii la rândul lor, bazându-se pe această radioactivitate a isvoarelor minerale au fost nevoiți să explice o mulțime de efecte curative ale băilor, — efecte ce nu se puteau nici decum explica prin simpla compoziție chimică a apelor minerale, prin această radioactivi-

Vizită medicală. Într-un circ american s-au îmbolnăvit doi elefanți și ca să le stabilizească mai ușor boala, i-au vizitat cu razele Röntgen. Vizita a stabilit la unul reumă iar la altul boală de stomah. Acum veterinarul poate să-i vindece, mai sigur căci le cunoaște bine boala. Curios cum progresăm. Nămîtele uriașelor păduri, stau blânde și resemnate în fața aparatului electric, cu care le cercetează.

tate, — radioactivitate ce cu timpul dispare.

Iată dară miraculoasa *zână* a isvoarelor, de care vorbea însuși Liebig, cu atâtă emfază.

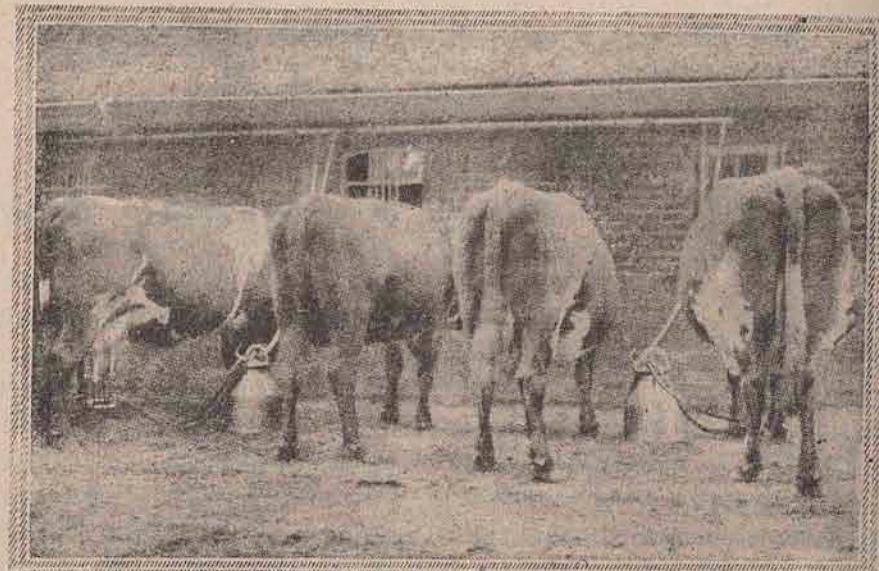
Și acum lumea umblă și cearcă să afle în continuu surse, conținând radiu sau radioactivitate, iară noi ceilalți știm cu toții ce reclamă se face apelor minerale cu radioactivitatea.

Ideea, că radioactivitatea este cauza *directă* a efectului miraculos, a isvoarelor vindecătoare, a durat până în anii din urmă.

Dar în timpul din urmă doi savanți americani: *Baudisch* și *Welo* au început să se ocupă mai în detaliu cu efectul apelor vindecătoare. O observare, nu prea băgată în seamă până acumă, le-a îndreptat cercetările. Și fenomenul observat în timpurile din urmă este următorul: Sunt o mulțime de ape minerale, ce au o *puternică* influență vindecătoare, multe din aceste ape minerale însă — spre cea mai mare mirare a fizicienilor și mediciilor — nu au acel grad de radioactivitate la care se așteaptă lumea științifică, ci cu mult mai redus. Acest fenomen a pus pe gânduri pe americanii noștri și au și întreprins cercetări în acest sens. Iată acum rezultatul foarte interesant, al cercetărilor lor.

Isvoarele minerale cari au aşa un efect vindecător, conțin niște combinațuni chimice, foarte instabile, dar în cantități foarte mici. Aceste combinațuni chimice se descompun la influența aerului și a luminei. Până atunci însă, până când aceste ingrediente ale apelor minerale nu s-au descompus, până atunci apele minerale au puternica influență tămăduitoare. La influența luminei și aerului, aceste combinațuni chimice, ce se află în ape numai în măsură foarte mică, se descompun și atunci apa minerală rămâne o simplă soluție a diferitelor materii, cu un efect mai mic tămăduitor, sau devine apă minerală învechită.

Ei dar să ne întrebăm mai departe, ce este cauza acestor materii,

Un aparat electric pentru muls: Mașinile se introduc tot mai mult în toate domeniile. Cu fiecare zi omul se simte tot mai mult numai supraveghetor al mașinii. Iată o mașină electrică pentru muls, care în vreme mai scurtă, cu sfere mai mică și cu rezultat mai bun, adună în vase încăpătoare lăptele din ugerele vacilor.

de un efect tămăduitor aşa de puternic, și de o instabilitate aşa de mare. Răspunsul l-au dat tot acești doi americani. Cauza este radioactivitatea. La început a acționat influența radioactivă. Aceasta durează mai mult sau mai puțin. Sub această influență se produc acele materii, de cari vorbisem, materii instabile și în cantitate foarte redusă. Sub influența luminei și a aerului, apoi și acestea dispar.

Dar rezultatele acestea științifice, vor avea și un efect practic. În America deja mai mulți savanți, încercă să producă aceste materii fără concursul radioactivității, și să le producă direct în apele minerale.

Și atunci vom avea ape minerale proaspete și totdeauna cu efect vindecător.

Zâna băilor și mai departe va lucra în interiorul pământului, să dea ape efectele vindecătoare, dar cum am văzut mai sus, știința a surprins *zâna* tocmai când lucra mai misterios și i-a învățat secretul, dorind să producă în mare și spre binele omenirei, aceea ce *zâna* produce în liniștea și singurătatea naturei.

FLORI DRAGI...

G. VLĂDESCU ALBEȘTI

Flori dragi!...

Vă hrângă vântul rece
Să acele de ghiață, vă strâpung.
In haină neagră, moartea trece
Să iarăși gânduri negre, ne ajung...

Să iarăși gândul mortei vine,
Adăpostit sub haină de omăt...
Flori dragi, pe voi vă'ngroapă mâine!
Pe mine când?

— Vreau groapa să le-arăt...

Să fie lângă voi, aproape,
La o răspânte 'n margine de drum...
Flori dragi, vreau groapa să mi-o sape
Să voi de ape, vântul cel nebun...

Jubire, cântec, lacrimă și dor
Nimic, nu ne mai leagă de pământ...
Desertăciuni au fost, desertăciuni,
Flori dragi.

Pe toți ne-așteaptă un mormânt

FRAȚII KARAMAZOV, piesă în 5 acte de *I. COPEAU și I. CROUÉ*, după romanul lui *DOSTOIEWSKI*. Traducere de *EM. DRAGOȘ*.

DISPĂRUT, comedie în 3 acte de *A. BISSON și A. SIYLVOL*, Tradusă de *V. HASNAȘ*.

Notăm dela început, că n'am crezut fericită ideea de-a prezenta materialul romanelor în formă dramatică pe scenă. Aceasta, fiindcă de cele mai multe ori, romanul pierde din puterea și farmecul lui, sub focul rampei, căci caracteristicile, domeniile și mijloacele sunt altele la roman și altele la poezia dramatică. Inscenarea romanului „Frații Karamazov” însă, ne-a spulberat această nedumerire.

Înfiorătoarea poveste a Fraților Karamazov, dramatizată, a reușit să expună cu aceiasi putere și intensitate întreagă gama sbuciumărilor și prăbușirilor sufletești, ca și în roman. Analiza psihologică adâncă, ciocnirile fulgerătoare ale spiritului și ale cărui patimă, lupta fără nădejdea biruinții a omului care simte în el sbuciumul mut al patimilor și avânturilor, și atmosfera de straniu și morbid din romanul lui Dostoiewski, clocotesc din plin și în piesa d-lor Copéau și Croué. Ceeace lipsește însă piesei e o acțiune puternică și unitară, grupată în jurul unui singur fapt. Nu o are fiindcă romanul fiind un crâmpelui de viață, nu gravitează în jurul unui singur erou principal. De aceea în Frații Karamazov nici nu găsim acest erou. Fiecare dintre personajii e o lume sufletească deosebită, având o notă a sa proprie și având toate frământările de-aceași intensitate. Nici una dintre persoanele Fraților Karamazov nu împlinește rolul de instrument mai mult sau mai puțin supus voinții eroului, ca în alte

piese. Aici fiecare trăiește dela sine. Ceeace a înlesnit celor doi autori prelucrarea pentru scenă a romanului, a fost dramatismul lui pronunțat, care răsare la fiecare pas, puternic și sobru. Povestea familiei Karamazov se împletește în gemete mute, în scrâsniri de dinși, în avânturi și în înfrângeri tragice. Între tatăl Karamazov, un alcoolist degenerat și-un stricat în toată puterea euvântului, și fiul cel mai mare Dimitrie, o fire în care se săbat polurile extreme ale spiritului dornic de avânturi, și ale trupului sălbatic de patimi, e o ceartă pentru bani și pentru o femeie stricată, Grușenka. Ivan fratele mijlociu, un filozof liber cugetător dar mistic în același timp, și Alioșa fratele cel mai mic, teologul de-o îngerească sfîntenie, cercă în zadar să-i împace. Într-un exces de patimă Dimitrie îl amenință cu moartea pe tatăl său, dacă va primi la el pe Grușenka. Smerdiacov, al patrulea Karamazov născut dintr-o cerșetoare, un pîgmeu epileptic dar intelligent, avându-și planurile sale, nu face decât să încurce lucrurile. Si în noaptea când socoate că Dimitrie își va împlini amenințarea, îl ucide pe bătrânul și simulează un acces de epilepsie. În aceeași noapte Dimitrie o caută pe Grușenka și zdrobit sufletește, petrece sălbatic într-o revârsare frenetică de viață, vrând a doua zi să se sinucidă. Bănuile uciderii bătrânlui cad asupra lui și toate semnele arată pe el. E exilat în Siberia, unde îl urmează Alioșa și

Grușenka, din care crește această urlașă forță morală, precum dintr-o mlaștină crește o floare albă. Ivan se săbate cu gândurile lui grele, Smerdiacov mereu e mușcat de conștiință, până când îi spune lui Ivan cum l-a ucis el pe bătrânul, pentru 300 de ruble și cum în această crimă e amestecat și Ivan fără să știe. Aruncând banii păcatului înaintea lui Ivan, aleargă și se spânzură, iar Ivan zdrobit de-atâtea sbuciumări, nebunește în brațele Carolinei, foata logodnică a lui Dimitrie.

Din această înscenare a lui Dostoiewski, sufletul rusesc cu toate profunzimile și extretele lui, s'a desfășurat în fața noastră. Fiecare persoană nu a fost decât căte-o latură din acel urlaș suflet slav, care se sbuciumă în contradicții și în misticism și oscilează când în noroiu când în înalturi. Dostoiewski deși analizează mai mult societatea celor morbizi și anormali, totuși e reprezentantul tipic în literatură, a sufletului rusesc, în toate inegalitățile lui. Din acest suflet, ori căt de contradictoriu, poate răsări oricând însă o putere de fier. Dimitrie nevinovat, e în stare să rabde exilul în Siberia, văzând în el ispășirea păcatelor sale. Tot așa femeea de stradă, Grușenka, din care dragostea și un singur cuvânt bănd au făcut o femeie de rară tărie morală.

Măreției piesei s'a alăturat și măreția și frumusețea interpretării. Artiștii interpreți au reușit să ne dea un ansamblu strălucit, într'un ritm interior grav, cu o amănunțită patrundere a fiecărei subtilități și cu o justificare psihologică a fiecărui gest și-a fiecărei intonații. Bătrânul Karamazov al lui Neamtu-Ottonel este fără îndoială una dintre cele mai înalte puncte la cari a ajuns până acum talentul să dea sărguincios, prin bogăția de nuanțe, prin jocul natural, prin expresia nesilită și prin atmosfera adevărată. Minunate creație vie a rusului sensual și patimă, dar frământat de problema vieții viitoara, va rămânea de sigur un moment strălucit în cariera sărelor artistice. Dl Psatta care din viață

furtunatică a lui Dimitrie a încheiat un rol de rară frumuseță într'un joc aproape expresionist, ne-a produs puternice sensații estetice.

In lupta cruntă dintre carne și spirit și în revărsarea frenetică de sensualism și de viață, are jocul cel mai viguros dintre elementele noastre tinere. De asemenei jocul lui *Dimitriu*, în deosebi în actul al 5-lea, de-o factură ireproșabilă și de-o înțelegere perfectă. In scena nebuniei a reușit să desprindă parcă din roman, întreg aspectul rolului său de întunecat erou destoiewskian. Nu putem spune însă aceleași vorbe bune despre palidul Alioșa al lui *A.I. Rădulescu-Râmnici*. Jocul Dsale a fost în complet desacord cu rolul sublim, delicat, aproape vaporos al teologului cu chip și suflet de fată. Stângăciile prea l-au întunecat. Restul interpretilor, reușit integrată în ritmul general. In deosebi Smerdiakovul d-lui *Voicu*. Montarea de-o atmosferă grea și masivă, cum o cere acțiunea. De-o deosebită frumuseță sălbatica și aspră căzăcească de stepă, din actul al 4-lea.

* * *

Teatrul lui *Bisson* a mai stors publicului clujan valuri de voie bună și de râs plin. *Năzdrăvăniile divorțului* comedie cu situații de multe ori prea cătăre și false, dar îndestul de ridicolă ca să-ji smulgă râsul, e tot a lui *Bisson*.

Comedia de-acumă, *Dispărut* e impletite din acelaș material de farsă, cu aceleași mijloace de situație și tot cam cu aceleași succes. Aventuri de dragoste, încurcături de situații, păcatele reciproc, bătăi cu perne, apariții de strigoi în miez de noapte, iată elementele care permute și aranjate după anumite rețete, dau o farsă ușoară reușită mai ales în actele II. și III. unde spiritul de bufonărie stoarce râs nesilit din privitor. Dacă te-ar întreba cineva cu ce te-ai ales dela reprezentarea *Dispărut-ului*, n'ai putea să răspunză decât: am râs bine. Și acest răspuns ar închide totul în el și piesa și jocul artiștilor.

TEOFIL BUGNARIU

Dăriile seamănă

Domnii editori și autori cari doresc să li-se recenzeze volumele în revista noastră, sunt rugați a trimite redacției câte două exemplare.

CĂRȚI

POEZII

de AL. T. STAMATIAD

In literatura română modernă, numele lui Stamatiad e unul dintre cele mai respectate și mai cunoscute. Volumul proaspăt de „Poezii” e o culegere de pagini alese din toate poezile sale de până acum. De aceea dacă nu aduce ceva nou în privința conținutului, aduce totuș firul de dezvoltare al poeziei sale, dela tulburătoarele versuri din volumul *Din trâmbițe de aur* și până la psalmii religioși din *Pe drumul Damascului*. Ceace se observă din compararea diferitelor cicluri, este tendința poetului spre închegarea unei forme de-o simplitate clasică. Eliminând în bună parte podoaba de adjective din volumul „Din trâmbițe de aur”, prin forma intermediară a „Mărgăritelor negre”, în psalmurile din „Pe drumul Damascului”, poezia lui Stamatiad ajunge la o formă de esențială simplitate. In volumul de „pagini alese”, acest proces de simplificare artistică, se poate urmări pas cu pas.

Versurile pline și furtunatice în nouitatea lor, care se revărsă în ritm bogat de cascădă :

*Feciorele nebune
Cu-obrajii ca de flăcări
Cu buze săngerate de chinul aşteptărilor
de dorul sărutării,
Cu sănii ca de piatră,
Purtate de furtună, gonite de blesteme
Feciorele nebune, cu plete risipite
Vor colinda pământul;*

sau

*Gonit de puteri nevăzute
Trec strade și ape și poduri
Si juga răsună 'n ecouri
Stridente, prelungi, de aramă —
Si goana se face mai mare
Si goana se face nebună,
Si'n urmă aleargă fantastic
Castete și temple și arbori,*

se subțiază în *Mărgăritare negre*:

*Nu te am uitat și veșnic
La masa mea de lucru,
Citești aceleași pagini
Sorbind aceleași rânduri
Si suferi ca și mine căzând ades pe
lgânduri.*

pentru ca să ajungă în *Pe drumul Damascului* la o simplitate dăltuită par că :

*Mărire, Preacurato,
De apurarea mărire,
Pășune 'nbelșugata
Si veșnică 'nflorire!*

*Mărire, Preacurato,
De-apurarea mărire,
Mireasmă pururi vie
Si albă strălucire!*

Lăsând la o parte puținele cuvinte exotice din vocabularul minulescian, uneori de poză romantică, din poezia lui Stamatiad te izbește un val plăcut de sinceritate. E nota care respiră din toate versurile sale. In dosul cuvintelor simți vibrările unui suflet care vorbește neprefăcut și deschis spunând totdeauna numai ceea ce are de spus, necăzând niciodată în manierism sau în poză. Sufletul acesta se revărsă în versuri de-un lirism bogat, când furtunatic

și fulgerător, când melancolic și înlácrimat. Forma adecvată sentimentului pe care-l închide în ea, e totdeauna organică, orică e plină, curgând spumoasă și revărsată bogat ca o apă furtunatică de munte orică e melancolică și liniștită, curgând potolit, vesnic însă de-o muzicalitate pronunțată. Imagini noi și puternice, vizuuni de-o superioară factură artistică șerpuiesc pretutindeni ca niște limbi de flacără printre versurile lui Stamatiaid. Altă notă caracteristică mai puțin aparentă, dar îndestul de vizibilă e o notă de *gravitate* așa zicând artistică, notă care străbate în deosebi *Simfonie Toamnei*. Poema a IV, a ciclului aduce ceva metalic, ceva gr. u. Strofele:

*Iubito, e toamnă târzie
Si viața-mi apare un spital,
Iar lumea o veche flașnetă
Ce căntă banal...*

*Iubito, e toamnă târzie
Si ochiul pluște obosit
Departe tot sună un clopot
Si sună dogit...*

aduce atmosfera gravă și întunecată a poeziei lui Bacovia.

Pentru frumusețea, simplitatea și simbolul lor, cu greu ne putem opri să nu cităm în întregime minunatele strofe din „Lăutarul” și „Călătorul” care:

*De urât a prins să cânte
Pe intristatul drum:
„Omul e umbră, viața
Pulbere și jum!”*

Dar ne oprim de teamă să nu ni se spună că reproducem prea mult pentru o scurtă recenzie.

In rezumat, noul volum al lui Stamatiaid aduce o culegere de poezii din toate volumele anterioare, culegere din care respiră notele sale caracteristice și care-i dă în întregime măsura talentului, arătându-i totodată și tendințe de dezvoltare atât în privința formei cât și a fondului. Pentru aceasta, cartea de pagini alese a Casei Scoalelor care

aduce bucășile caracteristice dintr-o lungă activitate poetică a lui Stamatiaid e o carte folositoare, frumoasă și binevenită.

REVISTE

RITMUL VREMII (7—8) Născută dintr-un elan tineresc revista lui G. Dumitrescu își croiește un drum sigur între publicațiile noastre literare, aducând în paginile ei literatură unor talente noi dar viguroase. Din cele 8 numere de până acum s'a reliefat cu deosebire serioasa îngrijire a părții critice prin contribuția dlor Pompiliu Constantinescu, G. Dumitrescu și C. Georgiade. Numărul din urmă, aduce un fragment din „Știința literaturii” domnului Mihail Dragomirescu, despre „Frumosul în natură și frumosul în artă.” O problemă mult discutată în estetică. Asupra acestui *frumos* dl Dragomirescu dă aici teoria sa de care pe lângă dușmani, a găsit și o mulțime de prieteni, cu deosebire în generația tânără. În recenzia romanelor *Venea o moară pe Siret* și *Adam și Eva*, dl Pompiliu Constantinescu aduce observații juste. Bazat pe analiză și pe o temeinică pregătire critică, ajunge la concluzia că romanul lui Reboreanu „Adam și Eva” nu e un roman propriu zis, ci „o serie de *nuvele tip*, cu același leit motiv ideologic. Subiectul fiecareia, identic în concepție, e tratat însă prin o varietate de situații, transpusă în cadrul atmosferei istorice a epocelor în care succesiv tema e adoptată.. Nevalorificându-se prin concepția întregului, romanul lui Reboreanu se valorifică parțial.“ Clară recenzia *Elponei* lui Eftimiu, îscălită G. Dumitrescu. În partea literară poezia e susținută de G. Dumitrescu, Zaharia Stancu, Radu Boureanu, Cornelia Budzugan și de Gr. Sălcianu care tot mai sigur pe tehnică, dă într-o frumoasă traducere, păstrând atmosfera de furtunatică mișcare, *Ispășirea* lui V. Hugo. Proza numărului o semnează Adrian Hurmuz. La cronică se vorbește frumos despre jertfele redactării revistei. Din rândurile: „Mai sunt

încă jertfe de făcut. Nu ne putem odihni înainte de-a fi dat tot. În lumina toamnei darnice nu putem veni cu mâinile goale...“ se desprinde o finală semnificație a crezului celor ce conduc *Ritmul Vremii*, semnificație care le fac cinste.

RAMURI — DRUM DREPT
an XIX No. 9.

Spre sfârșitul celui de-al XIX-lea an, revista craioveană de sub conducerea lui Iorga se arată încă tot viguroase în suflet deși împrejurări neprielnice au silit-o la apariție lunată. Apărând cu o tehnică frumoasă și cu material bogat, *Ramuri* din Craiova e dintre cele dintâi reviste de provincie, superioară multor reviste bucureștene. În N-rui 9, sub titlul *Un succes cultural românesc* dl Iorga după ce arată cum expozițiile noastre de artă modernă în streinătate nu ne-au adus altceva, decât o „jenată strângere de mâna și-o rezervă în apreciere”, bazat pe succesul în streinătate al artei noastre vechi și poporale spune: „Nu ne cere nimici ce are și el mai bine, ce am învățat dela dânsul. Iar dacă o facem, să nu așteptăm a primi decât nota elevului silitor, să înțelegem deci, că *aceia ce ni se cere de prietenii din Apus nu e să fim ei, ci să fim noi*“. Dintre versurile numărului, remarcăm în deosebi frumosul *Cântec de amurg* plin de muzicalitate și frumusețe al lui Stefan Bâlcescu.

Proză de-un pronunțat caracter romantic, semnează d-nii N. N. Lengueanu și Al. Al. Leontescu. „O poveste cu draci“ semnează părintele P. Partenie. D. D. Tomescu reîntors la cronică *Ramurilor*, în articolul *Răsboiul și literatura* ajunge la concluzia că „de-abia acum spiritul mișcării dela *Sămânătorul* a pus deplină stăpânire pe cultura și literatura românească“. La cronică revistelor, vorbește cald și înțelegător despre câteva tinere reviste din falanga tradiționalistă. În sumar e și cursul de literatură cehoslovacă dela Vălenii de Munte al d-lui Otokar Hink, precum și câteva traduceri din literatura franceză.

Teofil Bugnariu

CULTURALE

O expoziție de pictură. — Duminecă în 8 Noemvrie, s'a deschis în orașul nostru, expoziția de tablouri a Tânărului pictor bănățean, dl Ion Isac. Pânzele artistului timișorean, aduc o undă proaspătă de artă sănătoasă și frumoasă. Deși numele său nu prea are o mare circulație artistică, totuși între cunoșători este de apreciat. Expoziția anterioare dela Timișoara, Oradea-Mare și Salonul oficial din București, au atrăs atenția celor inițiați asupra pânzelor sale. Ceice cunosc tablourile lui Ion Isac, le iubesc nu mai pentru frumusețea lor, nu pentru popularitatea numelui îscălit într'un colț. Cele 69 de tablouri expuse în sala cea mică a prefecturei noastre, aduc oglindirile sufletești ale unui suflet de artist.

Pe pânzele grele de culoare, în jocul de lumină, natura zugrăvită pare că a prins suflet viu. Îndeosebi de-o tinerească frăgezime și avânt sunt vederile bănățene. Peisagist în puterea cuvântului, a prins sub trăsăturile paletei sale minunate colțuri de natură. Vedere din Banat (11), Vedere din Ada-Kaleh (26), Fânațe (30), Sălciiile iarna (44), Vedere din Vadul Crișului (57), etc., sunt numai câteva din lucrările sale bine conturate. După cât se observă de altfel, publicul clujan a știut să aprecieze talentul harnicului profesor timișorean.

Fiind expozițiile noastre de acest fel atât de rare, am dori o căt mai largă cercetare a tablourilor lui Ion Isac. Publicul culegând în suflet un strop de rară emoție artistică, va pleca fără îndoială mulțumit de lângă pânzele fragede și frumos încadrate ale lui I. Isac.

Note pe mărginea unei activități rodnice. Acum 6 ani a luat ființă la granița vestică a țării, în luxosul oraș Oradea-Mare, reuniunea culturală „Cele trei Crișuri“. De atunci satr'o muncă continuă, mereu largindu-și cadrele activității și mereu încroșpătându și forțele, harnica societate de pe meleagurile Crișurilor a desvoltat o rodnică activitate culturală. Împărțită în 3 secțiuni: a Crișului alb, a Crișului negru și a Crișului repede, lucrând după programe bine stabilite, în lungă trecere alor 6 ani a realizat multe lucruri bune, vrednice de laudă. Concerne și sedințe muzicale, serbări artistice, turnee culturale, expoziții de artă, serbări câmpenești pentru „Monumentul lui Eminescu la Cluj“, revista literară *Cele trei Crișuri*, broșuri de propagandă, bibliotecii sășești și orășenești, premii culturale și literare, conferințe și șezători la București, Cluj, Brașov etc., conferințe populare în satele biliorene, școli de adulți etc., etc., sunt tot atâtea laturi prețioase din activitatea acestei reunii culturale care și-a înțeles rostul. Cu prilejul împlinirii a lor 6 ani de muncă, în numărul festiv al revistei, închinat întru reînvierea amintirii neobositului director al „Familiei“, Iosif Vulcan, în suplimentul artistic se dă și un raport despre activitatea reuniunii din acești 6 ani. Informațiile scurte, închid în ele o muncă harnică de albină neostenită și din ecurile acestei munci modeste, simți parcă înviorarea unei unde de idealism. Acolo la granița țării val de muncă sănătoasă a pornit să curgă. Acolo la granița țării, în Reuniunea culturală *Cele trei Crișuri* avem un străjer român-

nesc mult mai sigur și mai puternic decât batalioanele înarmate ale grănicerilor.

Programul șezătorilor culturale pentru iarna aceasta, cari se vor ține în Oradea Mare și București, precum și ale turneelor în țară, aduce printre numeroși conferențari numele dlor Bogdan-Duică, Jean Bart, V. Al. Valjan, Istrate Micescu, Stelian Popescu, etc. Dl Goga va vorbi despre uitata figură a lui Iosif Vulcan, căruia reuniunea voiește să-i ridice un bust în Oradea Mare, în care a condus peste 40 de ani „Familia“.

Pentru aceste lucruri și pentru altele pe care nu le mai amintim, reuniunea culturală Cele trei Crișuri merită mulțumirile tuturor. Tot pentru aceste lucruri am numit-o străjerul culturii noastre spre vest. Si acestui străjer neobosit, acum când pășește cu încredere pe pragul celui de-al 7-lea an de muncă, noi și dorim izbândă pe toată linia, și neîstovite puteri de muncă.

*

O despărțire. — „Mișcarea Literară“ și în urmă „Țara Noastră“ au adus o scrisoare a dlui Profesor G. Bogdan-Duică prin care Dsa și anunța retragerea din comitetul de direcție și dintre colaboratorii revistei sociale *Societatea de Mâine*. Motivele cari l-au îndemnat pe dl Dogdan-Duică la părăsirea Societății de Mâine, la care a fost unul dintre cei mai activi colaboratori chiar dela început, nu le știm. Știm însă atât, că prin această despărțire, revista dlui I. Clopoțel sufere o pierdere simțită. La fel și ceteriorii ei. În lumea noastră literară, nume atât de respectat pe drept, și o personalitate critică atât de recunoscută ca cea a Dlui Bogdan-Duică, nu prea găsești. De aceea pagina Dsale de *Discuții literare*, era cea mai cunoscută și una dintre cele mai prețioase pagini ale Societății de Mâine. Si de aceea pentru moment nu vedem pe nimeni, care continuând munca dlui G. B.-D. să poată

umplea atât de bine și cu aceeași competență ca Dsa, golul pe care l-a provocat prin această despărțire.

*

O nouă pierdere. — O încetare bruscă și câteva rânduri din publicațiile bucureștene, aduc vestea că *Mișcarea literară*, revista de informație literară a lui Rebreanu și-a suspendat apariția la numărul 49. Fără îndoială că pierderea aceasta care poate fi și vremelnică, e destul de simțită deși uneori revista care se anunțase ca o obiectivă ogindă a mișcării noastre literare, nu a fost totdeauna în programul său. Prea entuziasmata în fața mișcării bucureștene, a trecut de multeori cu vederea munca provinciei, deși în multe cazuri și aceasta din urmă avea valoare netăgăduită. Din colțul nostru, înregistrăm pierderea pe care am dorit-o vremelnică, cu atât mai vârtoș că în paginile ei se afirma tot mai puternic numele unui Tânăr și vigoros critic literar dl Pompiliu Constantinescu.

*

Din activitatea „Astrei”. — Am vorbit în mai multe rânduri cu drag despre noul spirit care înviorează vechea noastră Asociație dela Sibiu. O nouă desfășurare de muncă ne întărește mereu în credința noastră. Rapoartele cari ne sosesc destul de des, aduc în slova lor ecoul unor preocupări frumoase. Turneul președintelui prin orașele ardeleni în vederea căstigării de fonduri și a organizării mai temeinice a despărțămintelor, se spune că ar fi reușit bine. Se planuește o frumoasă serbare națională la Șelimbăr și Sibiu, cu prilejul ridicării unei troițe pe „Movila lui Mihai”, cu paradă militară, pelerinaj și conferințe. Se anunță apariția calendarului „Astrei” care în anii din urmă a cam tănit. Raportul din 28 Octombrie vorbește despre deschiderea *expoziției artistice de studiu din „Muzeul Astrei”*, aranjată de Dnii I. D. Ștefănescu și D. Comșa, expoziție de covoare, țesături, lucru de mână, picturi, lucruri de lemn etc. etc.

Conferințele artistice altereză cu șezători muzicale și se spune că le cercetează lume multă. Toate aceste fapte sunt dovezi pipăibile despre munca proaspătă care se desfășoară în sâmul Astrei, căreia îl dorim izbândă culturală desăvârșită.

POLITICE

O nedreptate. „Patria” din Cluj remarcă destul de just marea nedreptate, ce s'a făcut suprefecților din Ardeal prin noua lege administrativă, care i-a pus pe acești devotați funcționari de carieră, mal prejos în ierarhia gradelor, decât pe directorii de prefecturi din vechiul regat. Înregistrând acest act și noi, îl facem în nădejidea, că această nedreptate se va repune cu deplină echitate de către un nou guvern, ce are să vie.

*

Contururile unui nou partid. — Acțiunea politică, pe care o desfășură de-o vreme încoace Liga Apărării Naționale Crestine de subt șefia lui A. C. Cuza, ia tot mai mult rosturile unui nou partid politic, care și întregește cu succes cadrele și devine pe zi ce merge un factor politic, de care va trebui să se ție seamă. Numeroasele adunări poporale ținute de Ligă mai cu seamă prin satele și târgurile Moldovei, indică cu precisiune, că acțiunea aceasta întâlneste o formidabilă aprobare în massele populare, care o susțin cu un devotament mai mult decât onorabil și în chip concludent, că o asemenea acțiune națională intransigentă este o necesitate mai mare, decât oricând.

DIFERITE

O vizită medicală nu chiar plăcută. — De sigur numai un american a putut spune și acest lucru. Se zice anume că un doctor din New-York ar fi formulat o nouă teorie asupra nebuniei omenești. Lucru fără îndoială permis ori și cui. E vorba doar să dovedești și să ai oameni cari să îl-o creadă.

Se spune însă că acest doctor, Arthur Mac Donald, vestit alienist în lumea de peste Ocean, și-a expus teoria în mod public, lucru care nici el nu are nimic extraordinar. În teoria lui, susține că la nebuni creerul cântărește mai puțin decât la oamenii normali și sănătoși. Dacă doctorul ar fi rămas numai aici, de sigur că după propria-i teorie judecat, ar fi apărut cu un creer aproape imponderabil, după cele ce a spus. Căci de unde ști greutatea creerului viu? Dar el pretinde că ar fi descoperit mijlocul prin care asemenei unui Kg de zahăr sau cafea, se poate căntări și greutatea creerului la un om viu. Si aci ca un lucru cu totul neașteptat și nou, americanul practic, adauge o dorință. Cere anume nici mai mult nici mai puțin, decât ca senatorii și deputații înainte de-a fi aleși, să fie supuși unei astfel de vizite medicale. Si aici e lucru dracului. Poate că americanul glumește din fire va fi spus această ghidușie numai din sete de originalitate sau ca ceva sensational, care să atragă luarea aminte spre fondul teoriei. Dar la noi bună oară ce s-ar întâmpla dacă adevărat, acest sistem s-ar introduce odată și odată ca o condiție sine qua non, pusă de-a curmezișul pe pragurile maturelor noastre corpori legiuitorare. Si oare ce-ar fi chiar acum?

Domnule American! Un umilit admirator din Dacia te roagă să încetezi de-o camdată cu cercetările. Să încetezi măcar până vor trece și alegerile noastre căci altfel ne dai de gol. Si ar fi păcat, d-le american!...

*

Iarăși pentru Tribuna nouă. — În numărul trecut al revistei noastre, am atras atenția gazetei *Tribuna nouă* din Arad, să procedeze mai colegial atunci când ne reproduce paginile. Ca un răspuns simplu și clar, în două numere consecutive, *Tribuna nouă* a reprobat din nou, fără să anunțe, aproape toată proza numărului ultim al revistei noastre. Fără comentarii, faptul acesta vor-

bește dela sine. Ceeace înseamnă că Domnul sub a cărui îngrijire e foiletonul gazetei cu pricina, sau că nu cetește nimic altceva decât ceea ce are de gând să taie cu foarfecile și să de la tipar „pentru foileton” și atunci e cazul unei vinovate ignorațe, sau că o face aceasta intenționat, și atunci faptul e și mai condamnabil. Și ceeace e și mai năștim, e că sistemul acesta de-a reproduce fără a menționa de unde, în redacția Tribunii noi, e un sistem general, pe care-l întrebuițează și față de alte publicații, căci cei reproduși fără voie nu suntem numai noi. Puțin mai aspru decât mai înainte, totuși încă tot prietenescă atragem pentru a doua oară atenția gazetei din Arad spre acest lucru.

Secretar de redacție:

TEOFIL BUGNARIU

DELA ADMINISTRAȚIE

Comitetul școlar, Tincova. Am schimbat adresa și am trimis numerile cerute. Restără pe 1925: 100 Lei.

Dr. Romul Boca, Alba Iulia; Abon. dv. e în regulă.

Casina Rom din Seraia. Revista vi s'a oprit numai la 25 VI a. c. Deci cei 98 lei trimisi a fost restără Dvoastre.

BIBLIOGRAFIE

CĂRȚI

Ion Dongoroz: Povestirile lui Conu Costaki Stupcan. Scrisul Românesc Craiova

In biblioteca SEMĂNĂTORUL din Arad

Prof. Dr. Gr. Cristescu: Perspective sociale și culturale în lumina Evangheliei No. 87-89. prețul 15 Lei.

George Mihail-Zamfirescu: Magnolia (traducere) No 100 prețul 5 Lei.

Onisifor Ghibu: În jurul catolicismului și a unirii bisericilor. No. 101. prețul 5 Lei

Eugen Speranță: Generalități de Psihologie individuală și socială. prețul 10 Lei.

Alexandru Ciura: Iscariot (schițe) No. 94-94/a. prețul 10 Lei.

Al. T. Stamatiad: Poezii. Editura Casa Scoalelor, Depozit Pavel Suru București Prețul 30 Lei.

REVISTE

Adevărul lit. și artistic	No 255	București
Vremuri bune anul I.	No 5	Bârlad
Gândul nostru	III.	10
Suflet Românesc	I	Craiova
Zârt Senine	I	Bistrița
Salonul literar	I.	Arad
Ramuri-drum		
drept	XIX.	Craiova
Soc. de Maine	II.	Cluj

Adresa destinatarului :

S'A DESCHEIS

NOUA FARMACIE ROMÂNEASCĂ

Dr. DIMITRIE A. OLARU

DOCTOR CHIMIST DIN PARIS
SE FAC ȘI ANALIZE MEDICALE

CLUJ Str. REGINA MARIA 9 IN PIATĂ

MAI FINE ȘI MAI EFTINE DECĂT MĂRFURILE DE IMPORT FRANCEZE ȘI ENGLEZE SUNT

**M. M. Compoturile,
Gemurile,
Marmelade de Lux și Marmelade de Consum**

ALE

FABRICEI DE CONSERVE M. M. TIMIȘOARA. DE OBȚINUT IN TOATE PRĂVĂLIILE DE DELICATESSE

U R S U S-E X T R A

SPECIALITATE DE BERE ALBĂ

SE GĂSESTE
PRETUTINDINEA

FABRICA DE BERE CZELL

CLUJ-MĂNĂȘTUR